

Interjú Szilágyi János Edével, a Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet vezetőjével

A Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet (MFI) az Igazságügyi Minisztérium (IM) háttérintézményeként 2019-ben jött létre, többek között a hazai jogalkotás színvonalának továbbfejlesztése, a hazai jogtudományi kutatás és oktatási tevékenység támogatása, valamint a nemzetközi jogtudományi kapcsolatok és együttműködés elősegítése érdekében. A gyakorlatban ez milyen feladatokat jelent?

A Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézetet az igazságügyért felelős miniszter irányítása alá tartozó központi hivatalként hozták létre, amelynek elsődleges feladata a kormányzat segítése a döntés-előkészítési fázisban. Ennek keretében az Igazságügyi Minisztérium és más tárcák kérésére végzünk kutatási tevékenységet. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy ha egy felmerülő igényre tekintettel a jogalkotó új jogszabályt alkotna, vagy már meglévőket módosítana, és arról kíván

tájékozódni, hogy más országokban merültek-e fel hasonló igények, akkor – a megadott kérdések és kutatási terv alapján – megvizsgáljuk, hogy más országokban milyen szabályozási megoldások születtek, és a feltárt tapasztalatokat miként lehetne hazánkban is hasznosítani. Ami a vizsgálat alá vont országok körét illeti, e kutatások során elsősorban az Európai Unió tagállamai bírnak relevanciával, hiszen az ottani jogalkotói és jogalkalmazói megoldások azok, amelyek a legmagasabb hatásfokkal átemelhetők a hazai jogrendszerbe. A kutatást kérő minisztérium minden esetben megjelöli a vizsgálandó országok körét. Nagy megtiszteltetés, ugyanakkor hatalmas felelősséggel is jár ez a feladat, éppen ezért meglepéssel és örömmel tölt el, hogy a rendszeres időközönként a minisztériumokhoz megküldött, a jelentések minőségére és hasznosíthatóságára vonatkozó kérdőívek alapján eddig jól végeztük a munkánkat; nagyon jó visszajelzéseket

kaptunk a minisztériumoktól. Az MFI karakterét elsősorban tehát e tevékenység adja, kapacitásunk legjelentősebb részét a kutatási jelentések elkészítésére fordítjuk. Számszerűsítve azt mondhatjuk, hogy az MFI megalakulásától a 2022-es év végéig összesen több mint 8200 oldalnyi összefoglaló jelentést készítettünk el.

A kormányzat számára végzett kutatási tevékenység mellett kiemelten fontos a tudományos életben való megjelenés is, így – bár arányaiban kisebb mértékű –, úgy gondolom, mégis jelentősnek mondható a publikációs, valamint a tudományos szervezési tevékenységünk is. Az előbbi keretében egyrészt igyekszünk magyar nyelven közvetíteni a nemzetközi megoldásokat a magyar jogkövető közönség számára, másrészt pedig Magyarország és más környező országok joggyakorlatát szeretnénk angol nyelven megismertetni a nemzetközi tudományos közélettel. Ez utóbbi – véleményem szerint – különösen fontos. Az MFI kutatói gárdája alkalmas a környező államok jogszabályi környezetének hiteles bemutatására, hiszen nem egy kollégánk határon túli egyetemen szerzett diplomát, tudományos fokozatot, vagy dolgozik ott jelenleg is oktatóként, így magas szinten beszéli a nyelvet, ismeri a jogi berendezkedést. E céljaink elérése érdekében elindítottunk két magyar és két angol nyelvű könyvsorozatot, két angol nyelvű nemzetközi folyóiratot is; ez idáig huszonkét kötet jelent meg.

Hasonlóan fontosnak gondolom, hogy nemzetközi tudományos konferenciák révén is bekapcsolódjunk a tudományos élet körforgásába. A tudományos rendezvények mindig aktuális, Magyarország számára jelentős kérdéseket járnak körbe, de fontosnak tartjuk az évfordulós konferenciákat is, amelyeken a tradicionális elemek is kellő hangsúlyt kaphatnak.

Mindezekon túl, az aktuális ügyek mellett, törekszünk intézetünk névadója szellemi örökségének feldolgozására is.

Az Intézet névadójához, az egykori miniszterhez, majd köztársasági elnökhöz, Mádl Ferenchez hogyan kapcsolódik az MFI tevékenysége?

Elsősorban az a feladatunk, hogy Mádl Ferenc tudományos, szellemi örökségének a jelen és a jövő generációi számára történő megőrzésében közreműködjünk, azt minél több és változatosabb formában az érdeklődőkhöz eljuttassuk. Szerencsés helyzetben vagyunk, hiszen számos olyan embert tudunk megszólítani és a közös munkába bevonni, akik közvetlen kapcsolatban álltak a néhai köztársasági elnökkel. Itt kell megemlítenem a Mádl családot, kiemelten Mádl Andrást, megköszönve a folyamatos támogatást. Az ő közreműködésük elengedhetetlen e feladat sikerességéhez. Hálával tartozunk Martonyi Jánosnak és az ő elnökségével működő Mádl Ferenc Emlékbizottságnak is. Az MFI kollégái közül ki kell emelnem Domaniczky Endrét, aki 2019 óta dolgozik Mádl Ferenc hagyatékának feltárásán, valamint tudományos és közéleti pályafutása összegzésén. A levéltári és könyvtári forráskutatáson, a néhai elnököt közelről ismerőkkel készített interjúkon alapuló életrajz 2023 elején jelenik meg. *A Mádl Ferenc – Tudós és államférfi* című monográfia – lévén a szerző nemcsak jogász, hanem történész is – rendkívül aprólékos kutatáson alapuló, tudományos alaposan elkészített, hiteles, igazolható, tényeken alapuló összefoglalása a néhai jogászprofesszor és köztársasági elnök életútjának.

2021-ben emlékeztünk meg Mádl Ferenc halálának tizedik évfordulójáról. Ebben az évben, illetőleg ezt követően számos munkánk irányult a „mádl tudományos örökség” feltárására és megőrzésére. Így *Mádl Ferenc Emléksorozat* címmel könyvsorozatot indítottunk, amely Mádl Ferenc egyes műveinek bevezető tanulmánnyal és lábjegyzetekkel ellátott újrakiadásait tartalmazza. Két kötet – a *Deliktuális felelősség* és a *Magyarország első Polgári Törvénykönyve* címet viselő – jelent meg 2022-ben, és 2023 elején is várható egy újabb. Az MTVA-val való együttműködés keretében dokumentumfilm készült *Mádl Ferenc – A nemzet elnöke* címmel, amelynek díszbemutatóján Áder János köztársasági elnök úr is részt vett 2022 tavaszán a Magyar Tudományos Akadémia dísztermében. Rendkívüli büszkeséggel tölt el az is, hogy intézetünk közreműködött a Mádl Ferenc, Rudolf Schuster és Erdélyi Géza Rimaszombatban tartott, a szlovákiai magyar református lelkészképzést megújító találkozója 20. évfordulójának emléket állító tábla felavatásában is.

Hogyan épül fel, kikkel dolgozik együtt az MFI kutatóműhelye?

Az MFI vezetésében F. Tóth Gábor intézetvezető-helyettesként segíti munkámat. Nagy megtiszteltetés, hogy az intézetet megalapító volt igazságügyi miniszter, Trócsányi László, európai parlamenti képviselő, a Károli Gáspár Református Egyetem rektora tiszteletbeli elnökként támogatja tevékenységünket. A jogszabály-előkészítési munkában három főosztály vesz részt: a Közjogi Kutatási Főosztályt prof. Nagy Zoltán, a Magánjogi Kutatási Főosztályt prof. Veress Emőd, a Nemzetközi és Uniós Jogi Kutatási Főosztályt pedig Benyusz Márta vezeti. A tudományszervezésért a Görhöny Szilvia főosztályvezető asszony irányítása alatt álló önálló főosztály felel, az adminisztrációs terheket pedig a Ungvári Álmos vezette titkárság veszi le a vállunkról.

Természetesen egyetlen műhely sem tud önmagában, partnerek nélkül működni. E körben kiemelendő az Igazságügyi Minisztérium. Az általuk nyújtott segítség több ponton is elengedhetetlen a munkánkhoz. Rendkívül megtisztelő, hogy Varga Judit igazságügyi miniszter asszony személyesen is támogatja tevékenységünket, amelynek szemmel látható példája, hogy többször is részt vett, illetőleg nyitóbeszédet is mondott az általunk szervezett konferenciákon. A jogszabály-előkészítési tevékenységben való közreműködésünk kapcsán Salgó László Péter közigazgatási államtitkár úr segítségével tartozunk hálával. Az Igazságügyi Minisztérium érintett szervezeti egységei, az IM és az MFI között 2019-ben létrejött együttműködési (ún. munkamegosztási) megállapodás alapján rendkívül sokrétű támogatást nyújtanak nekünk a pénzügyek, a költségvetési tervezés, a személyügyek, a jogi szolgáltatási feladatok, a beszerzések vagy éppen az iratkezelés és biztonság terén.

Fontos partnerként tekintünk a különböző egyetemekre és elsősorban azok jogi karaira, igyekszünk velük minél gyümölcsözőbb kapcsolatot kiépíteni Magyarországon és külföldön egyaránt. Tekintettel arra, hogy kutatási tevékenységünkben igen hangsúlyos a közép-európai jelleg, kiemelt publikációs és rendezvényi partnerként szoros a kapcsolatunk a Miskolci Egyetemen belül működő *Közép-európai Akadémiával*. A már

említett filmbemutató mellett számos konferenciát szerveztünk közösen a Magyar Tudományos Akadémiával, illetőleg annak valamely tudományos albizottságával. Emellett rendkívül fontosnak tartjuk a különböző tudományos társadalmi szervezetekkel való nemzetközi együttműködést is. E körben a *European Public Law Organization* (EPLO) és a *Közép-európai Összehasonlító Jogi Szövetséget* kell kiemelnem.

Az MFI vezetőjeként hogyan értékeli a 2022-es évet? Milyen eredményeket sikerült elérni?

Az MFI vezetőjeként egyértelműen sikeresnek tekintem a 2022-es évet. Ami a jogszabály-előkészítést támogató kutatási tevékenységünket illeti, a tavalyi évben elsősorban az Igazságügyi Minisztérium kutatási igényeire koncentráltunk, melyekhez több tucat eseti jellegű, rövid határidejű és kisebb terjedelmű kutatási megrendelés teljesítése is járult.

Úgy gondolom, hogy a fenti jelentéseinken túli tudományos tevékenységünk kiemelkedő volt 2022-ben, hiszen összesen több mint harminc konferencia, illetve tudományos rendezvény szervezésében vettünk részt. Ezek közül – a teljesség igénye nélkül – szeretném kiemelni a nyolcszáz éves Aranybullához kapcsolódó magyar és angol nyelvű konferenciákat, a különleges jogrendi helyzet aktuális kérdéseivel foglalkozó, valamint a Büntető Törvénykönyv tizedik évfordulója kapcsán a Kúriával közösen rendezett nemzetközi konferenciákat. Ugyancsak kiemelendő, hogy az év utolsó eseményeként *Gyermekjogok elméletben és gyakorlatban* címmel Gyermekjogi Napokat tartottunk december közepén.

Emellett számos új kiadványnak is örülhettünk 2022-ben: megjelent a *Studies of the Ferenc Mádl Institute* című sorozatunk első, a különleges jogrend témakörével foglalkozó *Emergency Powers in Central and Eastern Europe: From Martial Law to COVID-19* című kötete. Az *Aranybulla a Jogtörtélemben* című kiadvánnyal elindítottuk a *Jogi kultúránk öröksége* című könyvsorozatát; az *MFI Tudományos Közleményei* sorozat is új kötettel bővült. E körben újra megemlíthető a két Mádl-kötet, amelyekről korábban beszéltem. Közreműködtünk a Közép-európai Akadémia *Legal Studies on Central Europe* című sorozatának elindításában és tíz kötetének kiadásában, a *Közép-európai Professzori Hálózat* éves munkájának gyümölcseként kiadott, a *Studies of the Central European Professors' Network* sorozatba illeszkedő tanulmánykötetek elkészítésében, valamint a *Nemzetközi Magánjogi Évkönyv* megjelentetésében is.

Jogászprofesszorként, egyetemi tanárként és tanszékvezetőként, több nemzetközi, illetve hazai tudományos szervezet tagjaként, valamint számos folyóirat főszerkesztőjeként 2019-ben Ön lett az MFI hivatalának vezetője. Milyen célok motiválták Önt ennek a feladatkörnek az elvállalásakor?

Óriási megtiszteltetés volt és hatalmas szakmai kihívásként élttem meg, hogy engem kértek fel a jogalkotást közvetlenül segítő, a nemzetközi, európai szintű jogtudományi közösségbe szervesen illeszkedő nemzeti jogtudományi műhely létrehozására és vezetésére. Mindezt a későbbiekben pedig csak erősítette az, hogy az elmúlt szűk három évben egy olyan, rendkívül magas színvonalú munkát végző tudományos közösség, egy nagyszerű csapat alakult ki az MFI-ben, amellyel öröm és megtiszteltetés együtt dolgozni.

Milyen tervekkel vág neki a 2023-as éveknek?

Az Igazságügyi Minisztérium és a kormányzat munkájának segítése továbbra is prioritást élvez, így a jogszabály-előkészítést támogató kutatási munkánkat az eddigiekhez hasonlóan folytatjuk a jövő évben is. Ami a publikációs tevékenységünket illeti, 2023-ban az örökbefogadás, az engedményezés és a cyberbullying témaköröihez kapcsolódóan jelennek meg kiadványaink. Várható a 2022-ben megrendezett, Aranybullához kapcsolódó konferencia angol nyelvű tanulmánykötete is. Emellett partnerként továbbra is közreműködünk a Közép-európai Professzori Hálózathoz kapcsolódó könyvsorozat kiadásában. A 2022-es évhez hasonlóan 2023-ban is szeretnénk számos színvonalas, a nemzetközi tudományos élet jeles képviselőit felvonultató konferenciát szervezni. Első ilyen eseményünk a 175 éves áprilisi törvényekhez kapcsolódó többnapos, magyar és angol nyelvű nemzetközi konferencia lesz.

Mádl Ferenc tudományos örökségének feldolgozása kapcsán különösen fontos lesz a 2023-as év, elsősorban a már említett monográfia miatt. Emellett várhatóan megjelenik egy, a monográfiát kiegészítő, kisebb léptékű, ugyanakkor rendkívül fontos tanulmánykötet is, illetve a néhai köztársasági elnök örökségének megőrzése céljából, annak újabb jelentős állomásaként létrehozunk egy Mádl Ferenc-émlékoldalt is.

Az interjút készítette: Petrasovszky Berta